

Ensimmäisen (Nikean) kirkolliskokouksen 318 pyhien isien sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi

(Joh. 21: 1 – 14, X. Ylösnousemusevankeliumi)

Teksti ja sen selitys on ylösnousemusevankeliumeja käsittelevässä kohdassa.

Päivän epistola

(Ap.t. 20: 16 – 18 a, 28 – 36)

”Niinä päivinä Paavali oli päättänyt purjehtia Efesoksen ohi, ettei häneltä kuluisi liiaksi aikaa Aasiassa. Hän piti kiirettä ehtiäkseen, mikäli mahdollista, helluntaiksi Jerusalemiin. Miletoksesta Paavali lähetti sanan Efesokseen ja kutsui seurakunnan vanhimmat luokseen. Kun nämä olivat tulleet, Paavali puhui heille: ”Pitäkää huoli itsestänne ja koko laumasta, jonka kaitsijoiksi Pyhä Henki on teidät pannut; huolehtikaa seurakunnasta, jonka Herra omalla verellään on itselleen lunastanut. Minä tiedän, että lähtöni jälkeen teidän joukkoonne tulee julmia susia, jotka eivät laumaa säästä. Teidän omasta joukostanne nousee miehiä, jotka julistavat totuudenvastaisia oppeja vetääkseen opetuslapset mukaansa. Olkaa siis valveilla ja muistakaa, että minä kolmen vuoden ajan olen lakkaamatta, yötä päivää kyynelsilmin opastanut itse kutakin teistä. ”Jätän nyt teidät Jumalan ja hänen armonsa sanan haltuun, sen sanan, jossa on voima rakentaa teitä ja antaa perintöosa kaikkien pyhitettyjen joukossa. Hopeaa tai kultaa tai vaatteita en ole keneltäkään halunnut. Te tiedätte itse, että minä näillä käsilläni olen hankkinut itselleni ja tovereilleni sen, mitä olemme tarvinneet. Kaikin tavoin olen teille osoittanut, että näin, työtä tehden, tulee huolehtia vähäosaisista muistaen Herran Jeesuksen omat sanat: ”Autuaampi on antaa kuin ottaa.” Näin puhuttuaan Paavali polvistui ja rukoili yhdessä toisten kanssa.”

Paavalin päätös olla käymättä Efesoksessa voi liittyä kahteen asiaan. Toinen liittyy tekstissä olevaan mainintaan, että hän koetti ennättää helluntaiksi Jerusalemiin. Toinen on se, että Efesoksessa oli syntynyt ongelmia, joiden takia Paavali ei ehkä halunnut käydä kaupungissa. Yhteydenpito koettiin kuitenkin tärkeäksi ja tapaaminen järjestettiin läheisessä Miletoksen kaupungissa. Järjestely oli hankala, sillä yhteydenotto Miletoksesta Efesoon vei oman aikansa. Paavali ei todellakaan halunnut mennä Efesokseen. Nähtävästi Paavalilla oli kuitenkin jonkin verran aikaa. Tämä voi liittyä siihen, että hän odotti seuraavaa laivaa, jolla hän voisi jatkaa matkaansa.

Maininta helluntaista tuo esille sen, että kristillinen juhla kalenteri oli muotoutumassa. Paavali halusi olla tämän juhlan yhdessä muiden apostolien kanssa Jerusalemissa. Jo aikaisemmin Apostolien teoissa on maininta samantapaisesta tilanteesta (Ap.t. 18: 21). Siinä Paavali toisen lähetysmatkan loppupuolella ollessaan Efesossa kiirehti kohti Jerusalemiä. Nykyinen suomennos ei mainitse asiasta mitään, sillä käsikirjoituksissa asia on esitetty eri tavoin. 1700 -luvun suomennoksessa asia esitetään seuraavalla tavalla: ”minun (Paavalin) tulee kaiketi mennä Jerusalemiin tälle juhalle, joka nyt lähestyy”. Eri kielisissä käännöksissä asia on esitetty molemmilla tavoilla. Mihin juhlaan Paavali oli kiirehtimässä Efesoksesta teksti ei paljasta. Todennäköisesti kyse oli joko pääsiäisestä tai helluntaista.

Seurakunnan vanhimmat tarkoittavat papistoa. Tuohon aikaan kirkollinen sanasto esimerkiksi papistosta ei ollut vakiintunut. Paavali puhui Efeson seurakunnan vanhimmille (papistolle). Paavalin puheen alkuosa ei ole tekstissämme. Se löytyy: Apostolien teot: 20: 19 – 27.

Paavalin puheen jälkimmäinen osa, joka on tämänpäiväisessä tekstissämme, sisältää käytännön ohjeita seurakunnan johtajille. ”Pitäkää huoli itsestänne ja koko laumasta, jonka kaitsijoiksi Pyhä Henki on teidät pannut.” Tästä alkaa puheen tärkein osuus. Kaitsija sanaan kannattaa tutustua. Luukas käyttää tätä sanaa vain yhden kerran. Se tunnetaan eräistä Paavalin lähetyskirjeistä. Sana on kreikaksi *episkopous* joka sanatarkasti käännettynä tarkoittaa silmällä pitäjää, kaitsijaa, piispaa. Aasian alueella ensimmäisellä vuosisadalla kristillisissä seurakunnissa sitä ei oikein käytetty, sen sijaan sitä käytettiin lännessä enemmän ja sana löytyy Paavalin lähetyskirjeistä. Sanaa on käytetty myös kristinuskon ulkopuolella uskonnollisista menoista huolehtivien virkailijain nimityksissä. Juutalaisuudessa ylin kaitsija, silmällä pitäjä, on Jumala, siksi niissä seurakunnissa, missä oli paljon juutalaiskristittyjä, ei käytetty ihmisestä sanaa kaitsija, vaan sanaa vanhempi, seurakunnan vanhimmat. Toisen vuosisadan alussa kristillinen kolmijakoinen pappeus on selvyys, sitä ennen terminologia ei ollut selvää.

Seurakunnan kaitsijalla (piispalla) oli velvollisuus huolehtia seurakunnasta, jonka Herra on verellään lunastanut. Raamatullisissa yhteyksissä veri on ymmärrettävä merkinä elämästä. Kristus vuodatti ristille verensä pelastaakseen ihmiset ja perustaakseen Kirkkonsa. Monissa käsikirjoituksissa muoto on ”Jumalan seurakunnasta”. Huoli seurakunnista on Paavalilla suuri, hän näkee tilanteen sellaisena, että seurakuntiin tulee henkilöitä, jotka julistavat väärää opetusta, harhaoppeja. Tällaisia nousee myös seurakuntalaisten joukosta. Sana ”susi” on varhaiskristillinen sanonta harhaoppisista. ”Olkaa siis valveilla” merkitsee, että piispan pitää seurata opetusta seurakunnissa.

”Jätän nyt teidät Jumalan ja hänen armonsa sanan haltuun, sen sanan, jossa on voima rakentaa teitä ja antaa perintöosa kaikkien pyhitettyjen joukossa.” Paavali on lähdössä pois, eikä tule enää

näkemään efesolaisia. Seurakunnan on eletävä Jumalan opetuksen mukaan, Jumalan armossa.

Paavali opettaa muualla (1. Kor. 9: 1 – 23), että uskovaisten on materiaalisesti tuettava papistoaan. Nyt Paavali tekee huomion, että hän itse on matkallaan omilla töillään ansainnut elantonsa. Tämän pitää olla esimerkkinä seurakunnan papistolle vähäosaisten huolenpidosta. ”Autuaampi on antaa kuin ottaa” on teksti, jota ei sellaisenaan löydy Uudesta testamentista. On mahdollista, että se on sellaisesta Jeesuksen puheesta, jota ei kirjoitettu evankeliumeihin (vrt. Joh. 21: 25; 2. Tess. 2: 15). Suomennettuna nämä sanat kertovat, että antaminen antaa suuremman onnellisuuden kuin ottaminen. Antamiseen ja jakamiseen Uusi testamentti kyllä kehottaa useissa kohdissa. Erityisesti Luukkaan evankeliumissa korostuu varakkaampien velvollisuus auttaa vähäosaisia. Puhetta seurasi yhteinen rukous.

Päivän evankeliumi

(Joh. 17: 1 – 13)

”Siihen aikaan Jeesus nosti katseensa kohti taivasta ja sanoi: ”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut. Sinä olet uskonut kaikki ihmiset hänen valtaansa, jotta hän antaisi ikuisen elämän kaikille, jotka olet hänelle uskonut. Ja ikuinen elämä on sitä, että he tuntevat sinut, ainoan todellisen Jumalan, ja hänet, jonka olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen. Minä olen kirkastanut sinut täällä maan päällä saattamalla päätökseen työn, jonka annoit tehdäkseni. Isä, kirkasta sinä nyt minut, ota minut luoksesi ja anna minulle se kirkkaus, joka minulla oli sinun luonasi jo ennen maailman syntyä. ”Minä olen ilmoittanut sinun nimesi niille ihmisille, jotka valitsit maailmasta ja annoit minulle. He olivat sinun ja sinä uskoit heidät minulle. He ovat ottaneet omakseen sinun sanasi ja tietävät nyt, että kaikki, minkä olet minulle antanut, on tullut sinulta. Kaiken sen, minkä olet puhuttavakseni antanut, minä olen puhunut heille, ja he ovat ottaneet puheeni vastaan. Nyt he tietävät, että minä olen tullut sinun luotasi, ja uskovat, että sinä olet minut lähettänyt. ”Minä rukoilen heidän puolestaan. Maailman puolesta minä en rukoile, vaan niiden, jotka sinä olet minulle antanut, koska he kuuluvat sinulle. Kaikki, mikä on minun, on sinun, ja mikä on sinun, on minun, ja minun kirkkauteni on tullut julki heissä. ”Minä en enää ole maailmassa, mutta he jäävät maailmaan, kun tulen luoksesi. Pyhä Isä, suojele heitä nimesi voimalla, sen nimen, jonka olet minulle antanut, jotta he olisivat yhtä, niin kuin me olemme yhtä. Kun olin heidän kanssaan, suojelin heitä nimesi voimalla, sen nimen, jonka olet minulle antanut. Minä varjelin heidät, eikä yksikään heistä joutunut hukkaan, paitsi se, jonka täytyi joutua kadotukseen, jotta kirjoitus kävisi toteen. ”Nyt minä tulen sinun luoksesi. Puhun tämän, kun vielä olen maailmassa, jotta minun iloni täyttäisi heidät.”

Tämä teksti luetaan seitsemäntenä sunnuntaina pääsiäisestä, silloin kun Kirkko muistaa ensimmäisen yleisen kirkolliskokouksen isiä. Tässä kokouksessa tuomittiin Areioksen väärä opetus. Areios opetti, että on ollut olemassa aika, milloin Jumalan Poika ei ole ollut olemassa ja että Jumala Isä loi Pojan. Tämänpäiväinen evankeliumiteksti osoittaa, että Areios on väärässä. Jumalan Poika on aina ollut olemassa, sillä Hän on yhtä Isän kanssa.

Tämä on Jeesuksen jäähyväisrukous. Meidän tekstimme kattaa siitä alkuosan. Rukouksessa on yhtymäkohtia Isä meidän -rukoukseen. Jumalan puoleen käännytään sanalla ”Isä”. Siinä ylistetään Jumalaa ja puhutaan Hänen nimestään, kerrotaan Jumalan tahdon toteuttamisesta ja tämänpäiväisen tekstin jälkeen pyydetään, että Jumala varjelisi valittuja ihmisiä pahalta (Joh. 17: 15). Rukouksessa tulee ilmi Isän ja Pojan ykseys ja Jeesuksen omistautuminen tehtävänsä. Rukouksen loppuosassa ilmenee opetuslasten yhteys Isään ja Poikaan. Rukous muistuttaa kuvausta annetun tehtävän suorittamisesta. ”Minä en ole enää maailmassa” vahvistaa tehtävän loppuun saattamista, vaikka vielä edessä on tehtävän vaikein osuus, kuolema ristillä. Tekstimme ulkopuolella rukouksen lopussa sen piiriin Jeesus liittää opetuslapset ja heidän työnsä tuloksena uskoon tulleet (Joh. 17: 14 – 26).

”Jeesus nosti katseensa kohti taivasta” kuvaa niin juutalaista kuin kreikkalais-roomalaisen maailman rukoustapaa. Rukouksen alkuosa koskee Jeesusta itseään (jakeet 1 - 5). ”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut.” Tämä kohta on vaikeaselkoinen. Siihen liittyy se, että Poika on suorittanut Isältään saamansa tehtävän, antanut iankaikkisen elämän. Toisaalta kirkastuminen viittaa tässä myös tulevaan, ristillä tapahtuvaan toimintaan. Samasta asiasta Jeesus oli puhunut jo aikaisemmin: ”Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastunut hänessä. Ja kun Jumala on hänessä kirkastunut, on Jumala myös itsessään kirkastava hänet, ja Jumala tekee sen aivan pian.” (Joh. 13: 31 – 32). Vanhassa kirkossa nähtiin, että Jumalan kirkastaminen merkitsi Jumalan lahjojen antamista ihmisille, jotta nämä hyötyisivät siitä, siis pelastuisivat.

”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut.” Kristus hallitsee aikoja, nyt Hän menee vapaaehtoisesti kuolemaansa. Ristillä Kristus pelastaa koko luomakunnan. Ylösnousemus vahvistaa tämän pelastuksen. Tämä on kirkastaminen, maailman pelastaminen. Tämän takia ristiä, kuoleman merkkiä, kunnioitetaan Kirkossa elämää antavana ja rauhan aseena.

”Sinä olet uskonut kaikki ihmiset hänen valtaansa, jotta hän antaisi ikuisen elämän kaikille, jotka olet hänelle uskonut.” Tässä on Isän antama tehtävä Pojalle. ”Hänen valtaansa” merkitsee kohdetta, ei pakottamista. Ihmisellä on vapaa tahto, jota Jumala kunnioittaa. Me voimme ottaa vastaan ikuisen elämän tai kieltäytyä siitä. ”Kaikki ihmiset” viittaa myös pakanoihin, ei-juutalaisiin.

”Ja ikuinen elämä on on sitä, että he tuntevat sinut, ainoan todellisen Jumalan, ja hänet, jonka olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen.” Tuntea Jumala merkitsee ikuista elämää. Tähän pyrkiminen on kristityn tehtävä. Voi olla, että tämä jae heijastaa Johanneksen perustamien seurakuntien uskontunnustusta. ”Ainoa todellinen Jumala” ei merkitse sitä, etteikö Kristus (ja Pyhä Henki) olisi osa jumaluutta. Tekstin tarkoitus on torjua pakanoiden jumalat. Tuntea Jumala merkitsee osallisuutta Hänen elämäänsä, yhteyttä Hänen kanssaan.

”Minä olen kirkastanut sinut täällä maan päällä saattamalla päätökseen työn, jonka annoit tehtäväkseni.” Jeesus kirkastaa Isän maan päällä. Taivaassa sitä ei tarvitse tehdä, siellä Isä on jo kirkkaudessa. Isän kirkastaminen merkitsee maailman pyhittämistä, Saatanan vallan poistamista ja Jumalan tuntemisen mahdollisuutta jo tässä maailmassa. ”Minä olen kirkastanut sinut” sisältää ajatuksen työn loppuun saattamisesta. Kristus on tehnyt oman työnsä, opettanut ja toiminut. Hän on perustanut kirkon. Hänen osuutensa päättyy pelastustekoon. Opetuslasten ja kirkon täytyy jatkaa tätä työtä maan päällä.

”Isä, kirkasta sinä nyt minut, ota minut luoksesi ja anna minulle se kirkkaus, joka minulla oli sinun luonasi jo ennen maailman syntyä.” Tässä kyseessä oleva kirkastaminen ja kirkkaus viittaa toiseen asiaan, kuin tekstimme alkuosassa oleva puhe kirkkaudesta. ”Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antoi.” Nyt Poika pyytää Isää palauttamaan Hänet siihen asemaan, missä Hän on ollut olemassa jo iankaikkisuudessa. Jeesus pyytää Isää vastaanottamaan Hänen uhrinsa ristillä ja hyväksyntää Hänen taivaaseen astumiseensa. Jeesus on paljon enemmän kuin ihminen, Hän on Jumalasta, Jumalan lähettämänä paljon enemmän, kuin ihmiset Jeesuksen eläessä maan päällä ymmärsivät. Samalla kirkastaminen merkitsee myös mahdollisuutta ihmisen kirkastumiseen, jos hän on Kristuksen kanssa, sillä Kristuksessa on yhdistyneenä niin Jumala kuin ihminen. Kristuksen kirkastaminen merkitsee myös ihmiselle mahdollisuutta osallistua kirkkauteen.

Rukouksen alku käsitteli Pojan ja Isän välistä suhdetta. Nyt huomio siirtyy Jeesuksen seuraajiin, heidän tehtävänsä ja heidän suojelemiseensa. ”Minä olen ilmoittanut sinun nimesi niille ihmisille, jotka valitsit maailmasta ja annoit minulle.” Tällä tarkoitetaan apostoleja. Maailma tarkoittaa tässä sitä maailmaa, joka ei usko. Tästä maailmasta erotettiin osa, joka annettiin Jeesukselle, ja joka nyt uskoo. Tässä näkyy Isän ja Pojan ”saumaton yhteistyö”: Isä antoi nämä ihmiset ja on Isän tahdon mukaista, että he ovat Pojan kanssa. ”He ovat ottaneet omakseen sinun sanasi” tarkoittaa Kristuksen opetusta. Tämän opetuksen he välittävät seuraajilleen ja koko Kirkolle. Tämä opetus on apostolinen traditio.

Sanonta ”sinun nimesi” kannattaa huomata erikseen. Se on Vanhan testamentin tapa kunnioittava ilmaista Jumala, tällöin ei tarvinnut käyttää Jumalan nimeä Jahve. Profeetta Jesaja (Jes. 52: 6) kertoo: ”Siksi kansani saa nähdä minn nimeni voiman. Sinä päivänä minä sanon heille: Tässä minä olen.” Tämä ”nimi” ilmaistiin Kristukseen uskoville. Kristus julisti tämän nimen julistamalla Isästä, olemalla läsnäoleva Jumala ja jakamalla Nimen Hänen kanssaan. Apostolien opetuksessa (Didakhe, 10: 2) ehtoollisen jälkeen lausutaan kiitosrukouksessa seuraavasti: ”Me kiitämme sinua, pyhä Isä, pyhästä nimestäsi, jonka olet pannut asumaan meidän sydämiimme”.

”Kaiken sen, minkä olet puhuttavakseni antanut, minä olen puhunut heille, ja he ovat ottaneet puheeni vastaan. Nyt he tietävät, että minä olen tullut sinun luotasi, ja uskovat, että sinä olet minut lähettänyt.” Opetuslapset tietävät, kuka Jeesus on, mistä hän on tullut ja että Jumala on Jeesuksen opetuksen lähde. Jeesuksella ei ole ”omaa opetusta”, vaan Hänellä on yhteinen opetus Isän kanssa. Hän ja Isä ovat yhtä.

”Minä rukoilen heidän puolestaan. Maailman puolesta minä en rukoile, vaan niiden, jotka sinä olet minulle antanut, koska he kuuluvat sinulle.” Kysymys on uudesta suhteesta. Ne, jotka rakastavat ja uskovat, voivat päästä Isän yhteyteen. Maailma ovat ne ihmiset, jotka eivät usko, eivätkä pääse Isän luo, heillä ei ole uutta suhdetta. ”Jotka sinä olet minulle antanut” voitaisiin ymmärtää väärin. Kyse ei ole jostain tietystä hetkestä, jolloin Poika saa jotain haltuunsa, sillä Pyhän Kolminaisuuden jäsenenä Isä ja Poika jakavat kaiken keskenään. Tämä käy ilmi tekstin jatkuessa: ”Kaikki, mikä on minun, on sinun, ja mikä on sinun, on minun.”

”Minun kirkkauteni on tullut julki heissä” osoittaa, että Kristus, joka jakaa kirkkauden Isän kanssa, kirkastaa niin Itseään kuin Isäänsä pyhittäessään ihmisiä.

”Minä en enää ole maailmassa, mutta he jäävät maailmaan, kun tulen luoksesi.” Tässä kuvataan Pojan paluu Isän luo, silloin Kristus ei ole enää maailmassa. Se kuvaa samalla opetuslasten tehtävää Kristuksen tehtävän jatkajina.

Tämän voisi ajatella olevan ristiriidassa parin Jeesuksen lupauksen kanssa. ”Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti” (Matt. 28: 20) ja ”Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen” (Joh. 16: 16). Nämä lausumat on annettu tiettyssä tilanteessa opetuslapsille, joilla ei ollut vielä käsityskykyä. Rukouksen jatkuessa käy ilmi, että Jumalan suojelus on edelleen meidän kanssamme: ”Pyhä Isä, suojele heitä nimesi voimalla, sen nimen, jonka olet minulle antanut, jotta he olisivat yhtä, niin kuin me olemme yhtä.” Jumalan nimen

suojelemana me olemme suojassa. Isän ja Pojan ollessa yhtä, Poika on edelleen meidän kanssamme.

”Pyhä Isä” viittaa todennäköisesti jumalanpalvelukseen. Johannes kirjoittaessaan Jeesuksen jäähyväisrukouksesta on voinut lainata jo olemassaolevan jumalanpalveluksen ilmauksia. ”suojele heitä nimesi voimalla” voi viitata kahteen asiaan. Ensinnäkin Jeesus sai säilytettyä uskossa opetuslapset (lukuunottamatta Juudasta, joka omasta tahdostaan luopui Jeesuksesta) ja toiseksi se voi merkitä Jeesusta paimenenä, joka pitää huolta laumastaan.

”Jotta kirjoitus kävisi toteen” toistuu tässä yhteydessä. Jeesus oli sanonut saman heti pestyään opetuslastensa jalat (Joh. 13: 8). Kirjoituksilla viitataan tekstiin: ”Vieläpä ystäväni, johon luotin ja joka söi minun pöydässäni, kääntyy kopeasti minua vastaan.” (Psalmi 41: 10).

Tässä kohdassa kannattaa mainita myös Johannes Kastaja, joka kuului todennäköisesti essealaisiin. Osa Johannes Kastajan oppilaista siirtyi Jeesuksen opetuslapsiksi. Essealaiset kuvasivat yhteisöään nimellä ”ykseys”, johon kuului ihmisiä, jotka olivat erossa ”ulkopuolisista”. Yhteisöön liittymistä kuvattiin kokoontumisena ”ykseyteen”. Evankelista Johanneksen seurakunnissa liittyminen yhteisöön perustui siihen suhteeseen, mikä liittyjällä oli Jeesukseen ja Jumalaan.